

اساسنامه مجمع کشورهای صادر کننده گاز (GECF)^(۱)

ماه مه ۲۰۰۱ در تهران با هدف افزایش تبادل نظر و همکاری میان تولیدکنندگان گاز با حضور ۱۱ کشور برگزار شد. به دلیل برخی حساسیت های آن زمان در بیانیه پایانی، وزرای کشورهای شرکت کننده بر این موضوع تأکید کردند که آنها در نشست های ابتدایی به دنبال توافق در زمینه سهمیه بندی تولید و وجود آوردن نظام سهمیه بندی نیستند، البته برخی اعضا همچنان بحث مزیت های نسبی تولیدکنندگان برای کنترل بازار را مطرح می نمودند.

دومین اجلاس رسمی وزارت GECF با حضور ۱۳ کشور در الجزایر تشکیل شد. در سال ۲۰۰۳ سومین نشست وزارتی در دوحه قطر و با حضور ۱۴ کشور تشکیل شد و طی آن گزارشات که بعضی از کشورها در جریان اجلاس تهران یا الجزایر متعهد به تهیه آن شده بودند مرور شد و مورد بررسی قرار گرفت. گروه مشابهی نیز با حضور اعضا این نشست در چهارمین نشست مجمع در سال ۲۰۰۴ در قاهره تشکیل شد. در این نشست هیئت عامل مجمع تشکیل گردید و با توجه به قیمت های پایین نفت خام اعضا به تبادل نظر در خصوص

در سالیان اخیر گاز طبیعی به یکی از مهمترین منابع جهانی عرضه انرژی تبدیل شده است. طبق پیش بینی EIA تقاضای گاز طبیعی از ۱۸ درصد کل تقاضای انرژی در سال ۱۹۷۰ به ۲۸ درصد در سال ۲۰۳۰ خواهد رسید و در صورت تداوم روند کنونی، طی سال های ۲۰۰۰ تا ۲۰۳۰ با رشد سالانه ۲/۴ درصد (که بیشترین رشد نسبت به دیگر حامل های انرژی است) به بیش از دو برابر خواهد رسید. افزایش اهمیت گاز طبیعی در اقتصادهای پیشرفته، نگرانی های جدیدی را در خصوص امنیت عرضه گاز بوجود آورده و این امر سبب شده تا برای ایجاد امنیت تقاضا، ایده تشکیل مجمع کشورهای صادرکننده گاز مطرح شود. این مجمع پس از شش نشست وزارتی اکنون مراحل نهایی سازی اساسنامه را طی می کنند. در نیمه خرداد نشستی در سطح کارشناسان ارشد این کشورها در مسکو برگزار شد تا اساسنامه نهایی شده و برای ارایه در مجمع وزارتی آماده شود که به دلیل برخی اختلاف نظرها نهایی سازی اساسنامه تا آبان ماه به تعویق افتاد. اولین نشست وزارتی مجمع کشورهای صادرکننده گاز در

شود و دستور کاری مبنی بر قیمت گذاری گاز در آینده در آیین نامه های اجرایی بررسی می شود. در حال حاضر هزینه انجام پروژه های گازی مانند پروژه های نفتی افزایش یافته اما قیمت های گاز به اندازه قیمت های نفت خام رشد نداشته و کمتر از نصف آن است و این مسأله حاشیه سود کشورهای صادرکننده گاز را کاهش داده است، به همین دلیل اعضای مجمع علاقه مندند تا در این باره تبادل نظر شود.

خطیبی همچنین در بخشی دیگر از سخنان خود به لزوم سپری شدن دوره زمانی لازم برای شکل گیری مجمع اشاره کرد و گفت: نباید از مجمع انتظار داشت در فاصله زمانی کوتاهی تصمیم گیری کند. چراکه حتی اوپک نیز پس از تشکیل، حدود ده سال بین دهه ۶۰ تا ۷۰ تنها به تبادل نظر بین اعضا اکتفا کرد و بعد وارد عرصه ی تصمیم گیری شد. هر چند شرایط امروز با دهه ۶۰ متفاوت است اما باید مجمع مراحل بلوغ خود را طی کند و وقتی منافع اعضا ایجاب کند این مجمع قطعاً در جهت منافع اعضای خود به شکل های مختلف تصمیم گیری می کند.

در اجلاس مسکو دو کشور عضو از خاورمیانه پیشنهاد دادند تا مقر مجمع در کشورشان ایجاد شود که پیش بینی می شود تعداد پیشنهادها در این باره افزایش یابد و در اجلاس وزرا با توجه به امکاناتی که این کشورها می توانند در اختیار دبیرخانه مجمع قرار دهند، تصمیم گیری شود. البته ممکن است برای تشکیل مقر مجمع در یک کشور غیر عضو همچون ژنو و وین

در حال حاضر هزینه انجام پروژه های گازی مانند پروژه های نفتی افزایش یافته اما قیمت های گاز به اندازه قیمت های نفت خام رشد نداشته و کمتر از نصف آن است و این مسأله حاشیه سود کشورهای صادرکننده گاز را کاهش داده است؛ به همین دلیل اعضای مجمع علاقه مندند تا در این باره تبادل نظر شود.

نیز تصمیم گرفته شود.

پیش از این محمد علی خطیبی اظهار امیدواری کرده بود تا در نشست کارشناسان ارشد در مسکو مراحل نهایی شدن اساسنامه مجمع انجام شود و اساسنامه نهایی و آماده ارائه به اجلاس وزرای گردد. نشست قبلی کمیته کارشناسان ارشد روزهای نهم و دهم اردیبهشت ماه با حضور نمایندگان کشورهای ایران، الجزایر، مصر، اندونزی، لیبی، مالزی، روسیه، نیجریه، امارات، قطر، ونزوئلا، ترینیداد توباگو و کشور نروژ به عنوان ناظر در تهران برگزار شده

تفکیک نمودن رابطه قیمتی بین گاز طبیعی و نفت خام پرداختند. هیئت عامل مجمع در جولای همان سال و ژانویه سال ۲۰۰۵ نشست های دیگری را برگزار نمود. پنجمین نشست وزارتی مجمع، ماه آوریل سال ۲۰۰۵ در ترینیداد با حضور تنها ۴ کشور برگزار شد. در این نشست مقرر شد که اجلاس بعد در ماه مارس سال ۲۰۰۶ در کشور ونزوئلا برگزار شود که به علت بحران های سیاسی آن دوره در ونزوئلا برگزار نشد و اجلاس ششم در آوریل سال ۲۰۰۷ در دوحه قطر برگزار شد و تصمیم گرفته شد تا نشست هفتم برای تصویب اساسنامه مجمع در ژوئن ۲۰۰۸ در مسکو تشکیل شود که به دلیل نرسیدن به توافق نهایی در خصوص اساسنامه، آخرین نشست در سطح کارشناسان ارشد در در ماه اکتبر (مهر - آبان) برگزار خواهد شد و پس از آن اجلاس وزرای مجمع در ماه نوامبر (آبان - آذر) در مسکو برگزار می شود.

سید محمد علی خطیبی نماینده ایران در هیئت عامل اوپک در خصوص آخرین نشست کارشناسان ارشد در مسکو گفت: در اجلاس خردادماه مسکو اساسنامه مجمع با توجه به پیشنهادهای جدیدی که اعضا در موعد مقرر ارائه کردند، نهایی شد اما با توجه به اینکه برخی اعضا درخواست زمان بیشتری برای کنترل نهایی موارد مطرح شده داشتند، تصمیم گرفته شد تا آخرین زمان به کشورها داده شود تا پیش از اجلاس وزرا نظرات باقی مانده را بار دیگر بررسی کنند، چرا که اساسنامه مجمع موضوعی محوری و مهم است که باید همه اعضا توافق کامل درباره آن داشته باشند و باید

سال ها بر مبنای محورهای آن همکاری و فعالیت کنند و اگر ابهامی درباره آن باقی بماند همیشه با مشکل روبه رو خواهیم بود. بنابراین تصمیم گرفته شد تا در بحث های کارشناسی انعطاف لازم وجود داشته باشد و همه نقاط ابهام برطرف شود. همچنین در این دور از مذاکرات، گزارش مشاور بین المللی در خصوص بازار گاز از جمله تحولات و ساختار قیمت که در اجلاس تهران ارائه شده بود، تکمیل و بررسی شد و این مطالعات همچنان ادامه خواهد داشت. البته در حال حاضر تنها بر روی محورهای کلی اساسنامه کار می

دیگری است که در اساسنامه مجمع پیش بینی شده است. بر این اساس هر یک از اعضای دارای رأی مساوی هستند و بودجه مجمع را به طور مساوی و مشترک پرداخت می کنند.

در این میان علی کردان، قائم مقام وزیر نفت با بیان اینکه طرح ایجاد سازمان متشکلی برای کشورهای صادر کننده گاز نخستین بار از سوی جمهوری اسلامی ایران مطرح شد و با تأکید مقام معظم رهبری و استقبال کشورهای عمده تولید کننده گاز از جمله روسیه وارد مرحله جدیدی شد در خصوص مجمع کشورهای صادر کننده گاز و نیازمندی تبدیل این مجمع به سازمانی متشکل در شرایط موجود

گفت: مجمع کشورهای صادر کننده گاز در حکم یک NGO عمل می کند. این مجمع دبیرخانه ثابتی نداشته و زمان دقیق جلسات مشخص نیست. ما اعتقاد داریم که مجمع باید ارتقاء یافته و به یک مرکز کارشناسی تبدیل شود. ایران به عنوان متولی مجمع کشورهای صادر کننده گاز آن را یک گام اولیه قلمداد کرده که با تبدیل شدن این مجمع به سازمان به ارتقاء آن کمک می کند. ایران اعتقاد دارد که تأسیس سازمان کشورهای صادر کننده گاز حقوق تمام مصرف کنندگان و تولید کنندگان را تأمین و تضمین می کند. بنابراین مخالفت برخی کشورها با تأسیس چنین سازمانی کاملاً سیاسی است و به این دلیل که مخالفت صرف سیاسی مورد استقبال قرار نمی گیرد مجبورند اهداف خود را در قالب واژه هایی همچون حقوق مصرف کننده القاء کنند. ما اعلام می کنیم که سازمان کشورهای صادر کننده گاز در حقیقت نقش سیاستگذاری، هدایت و کنترل را ایفا می کند و به هیچ وجه در تولید، فروش و صادرات دخالت ندارد. البته در حال حاضر که تشکیل سازمان کشورهای صادر کننده گاز در دستور کار قرار گرفته باید یک مدت زمان طولانی طی شود تا اساسنامه، حق عضویت، دبیرخانه و روند شکل گیری این سازمان مورد اجماع اعضا قرار گیرد.

در هفتمین نشست وزرا با هدف ساختار سازی و برنامه ریزی، ایجاد دبیرخانه و انتخاب دبیر کل در مسکو برگزار می شود و اسناد مرتبط با آن در این نشست تصویب و مجمع کشورهای صادر کننده گاز به طور عملی ساماندهی می شود.

بود. در این نشست دو روزه، اسنادی از جمله پیش نویس موافقت نامه کشور میزبان مقر یا دبیرخانه مجمع، ساختار تشکیلاتی نیروی انسانی، پست ها و شرایط احراز سمت ها، حقوق و مزایای پرسنلی، برآورد بودجه سالیانه مجمع، مقررات اداری و استخدامی و مقررات مالی که همگی به وسیله ایران تهیه شده بود، ارائه شد. همچنین مقام های روسیه در این نشست اساسنامه پیشنهادی خود را

ارائه کردند. گفته می شود ضرورت ایجاد عرصه ای بین المللی برای تنظیم فرمول همگانی تعیین قیمت گاز، ایجاد شبکه عرضه گاز برای جبران کمبود حجم گاز در قراردادهای طولانی مدت و مواردی از این دست، از جمله پیشنهادهای روسیه به کشورهای عضو مجمع در این نشست بوده است.

بر اساس اساسنامه مجمع کشورهای صادر کننده گاز، یک مجمع مشترک بین دولتها در چارچوب مقررات بین المللی با ترکیب کشورهای که دارای اهداف و منافع مشترک در بخش تولید و صادرات گاز هستند تشکیل می شود. در هفتمین نشست وزرا با هدف ساختار سازی و برنامه ریزی، ایجاد دبیرخانه و انتخاب دبیر کل در مسکو برگزار می شود و اسناد مرتبط با آن در این نشست تصویب و مجمع کشورهای صادر کننده گاز به طور عملی ساماندهی می شود. این مجمع همچنین به موضوعات مرتبط با بازار گاز، سهم گاز در سبد جهانی انرژی، افزایش تقاضای گاز با توجه به ملاحظاتی زیست محیطی، بحث های بین المللی مرتبط با گاز همچون مقررات جهانی کاهش گازهای آلاینده در جهان و جمع آوری و ذخیره سازی آن و تأثیرات این تحولات بر روند تقاضا و مصرف گاز به بحث خواهد پرداخت.

موضوع های مربوط به سرمایه گذاری صنایع وابسته، تبدیل گاز طبیعی به گاز مایع و تبدیل دوباره آن به گاز طبیعی در بازارهای مصرف، دسترسی به بازار سرمایه و تکنولوژی، تعرفه، مالیات و مقررات کشورهای مصرف کننده نیز در حیطه ی اهداف و موضوعات مجمع در اساسنامه درج شده است. ضمن این که نحوه برگزاری جلسات سالانه وزرا و شش ماه یک بار هیئت مدیره و نحوه انتخاب دبیر کل از مباحث

پی نوشت

۱ - Gas Exporting Countries forum